

Vásárlóerő Magyarországon: kelet-nyugati megosztottság

A vásárlóerő nagyságát nagyban meghatározza az adott település ágazati struktúrája

Magyarország közel sem egységes az egy főre jutó vásárlóerő tekintetében. A területi különbségek kialakulásában számos történeti, földrajzi, társadalmi és gazdasági tényező játszott szerepet. Ezek a tényezők állandóan változnak, ami hatással van adott térségben tapasztalható vásárlóerő nagyságára és a regionális különbségek mértékére is. E különbségeket térképezi fel két évente a GfK Vásárlóerő index tanulmánya.

Magyarország teljes vásárlóereje, azaz a magyar lakosság összes rendelkezésre álló, elkölthető jövedelme **47 827,6** millió euro. Ez az adat önmagában nehezen értelmezhető – sokkal beszédesebb az egy háztartás rendelkezésére álló jövedelem (**11 951** euro/év) és az egy főre jutó vásárlóerő (**4728** euro/év), illetve az ország egyes régióinak és megyéinek vásárlóerő-indexe, amely index az egyes térségek és területi egységek vásárlóerejének országos átlaghoz viszonyított arányait mutatja. (1. ábra)

Vásárlóerő tekintetében Magyarország közel sem egységes. A területi különbségek kialakulásában számos történeti, földrajzi, társadalmi és gazdasági tényező játszott szerepet. Ezek a tényezők folyamatosan változnak, amelyek hatással vannak a vásárlóerő nagyságára is. Cikünkben – a teljesség igénye nélkül – konkrét példákon keresztül mutatunk be néhányat a fontosabbak közül. Jelen példánkban az egy főre jutó vásárlóerő területi különbségeit vizsgáljuk.

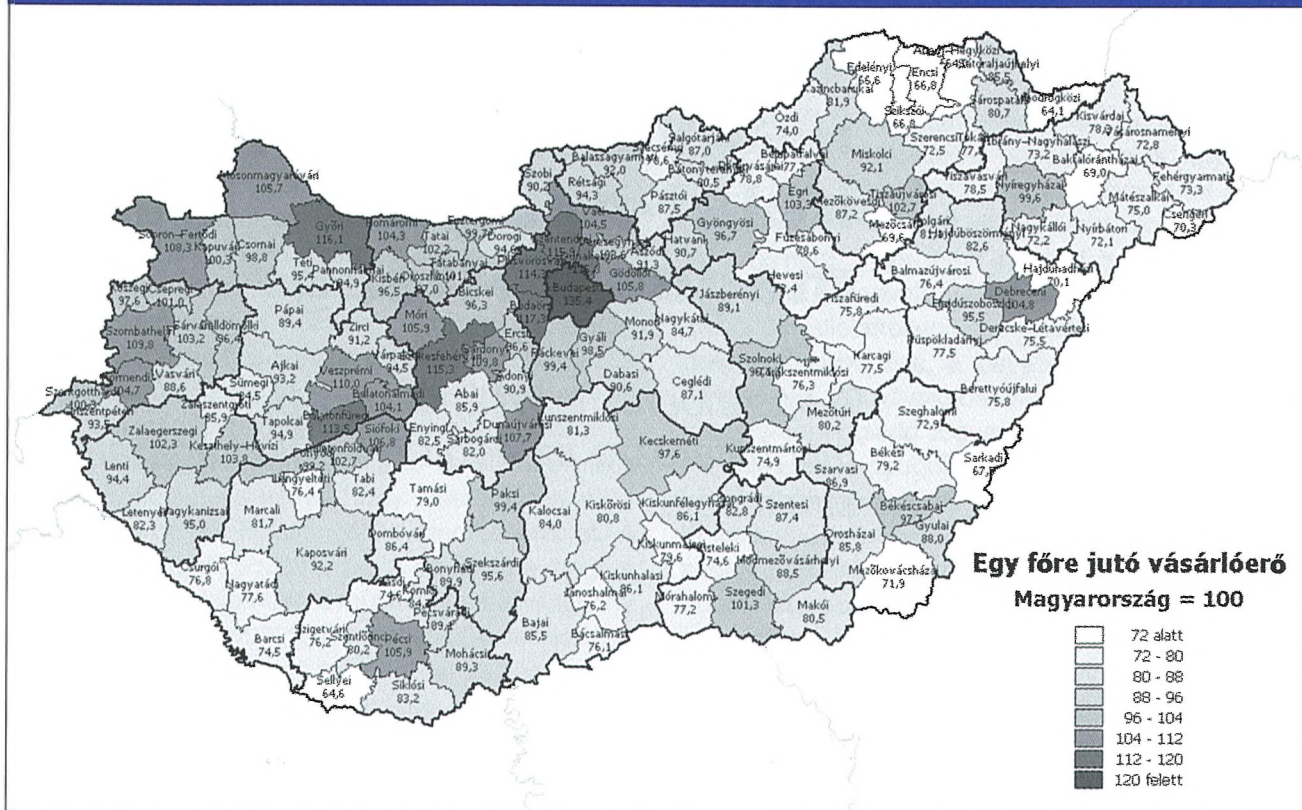
Az egyik legszorosabb összefüggés a vásárlóerő és a települések nagysága között mutatkozik. (2. ábra)

Hazánk településszerkezetének jellegzetessége az erőteljes Budapest-központúság, amely a társadalmi-gazdasági élet minden területén megnyilvánul. A regionális alközpontok gyengesége miatt a fővárosra koncentrálódik a beruházások, fejlesztések jelentős része, amelyek munkahelyteremtő és ezáltal jövedelemgeneráló hatásukon keresztül meghatározzák a vásárlóerő nagyságát. Megyei szinten a beruházások tekintetében hasonló jelenség figyelhető meg a nagyobb városok esetében is.

Nagyban meghatározza a vásárlóerő nagyságát az adott kistérség vagy megye ágazati struktúrája. A mezőgazdaság és az ipar közismerten eltérő jövedelmezősége tükröződik a hagyományosan csak mező-

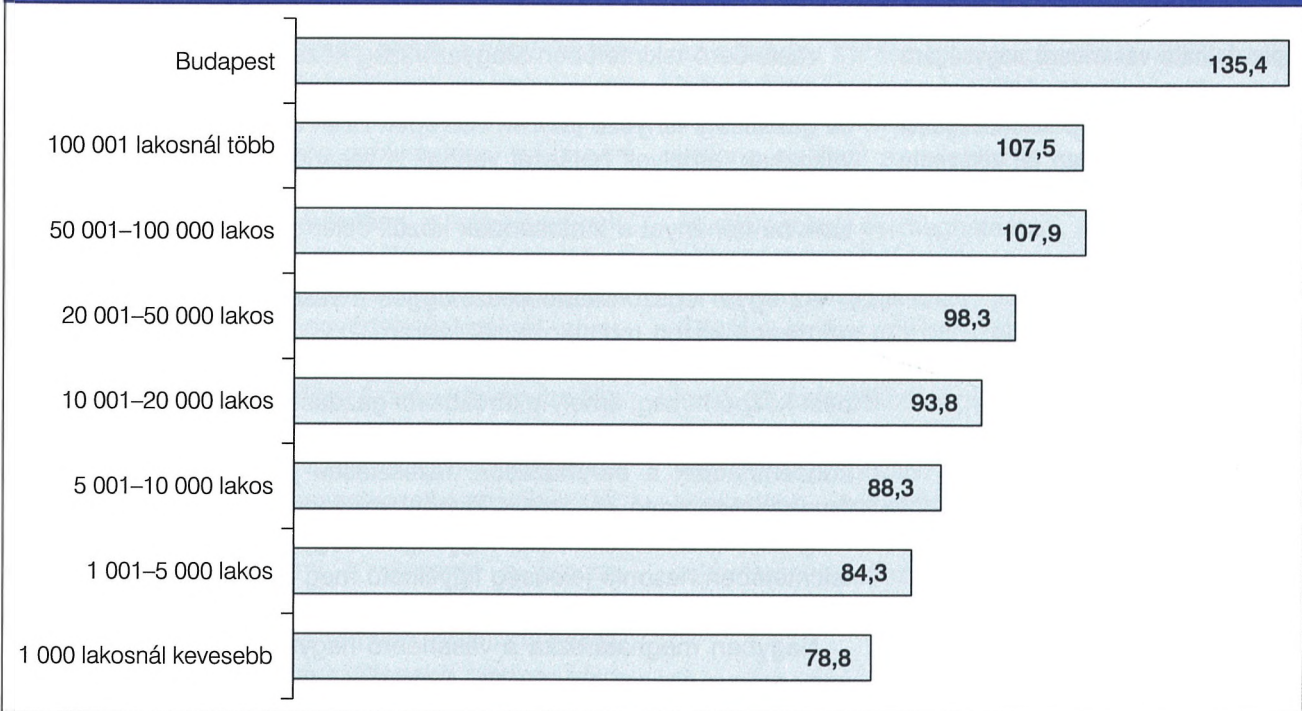
1. ábra

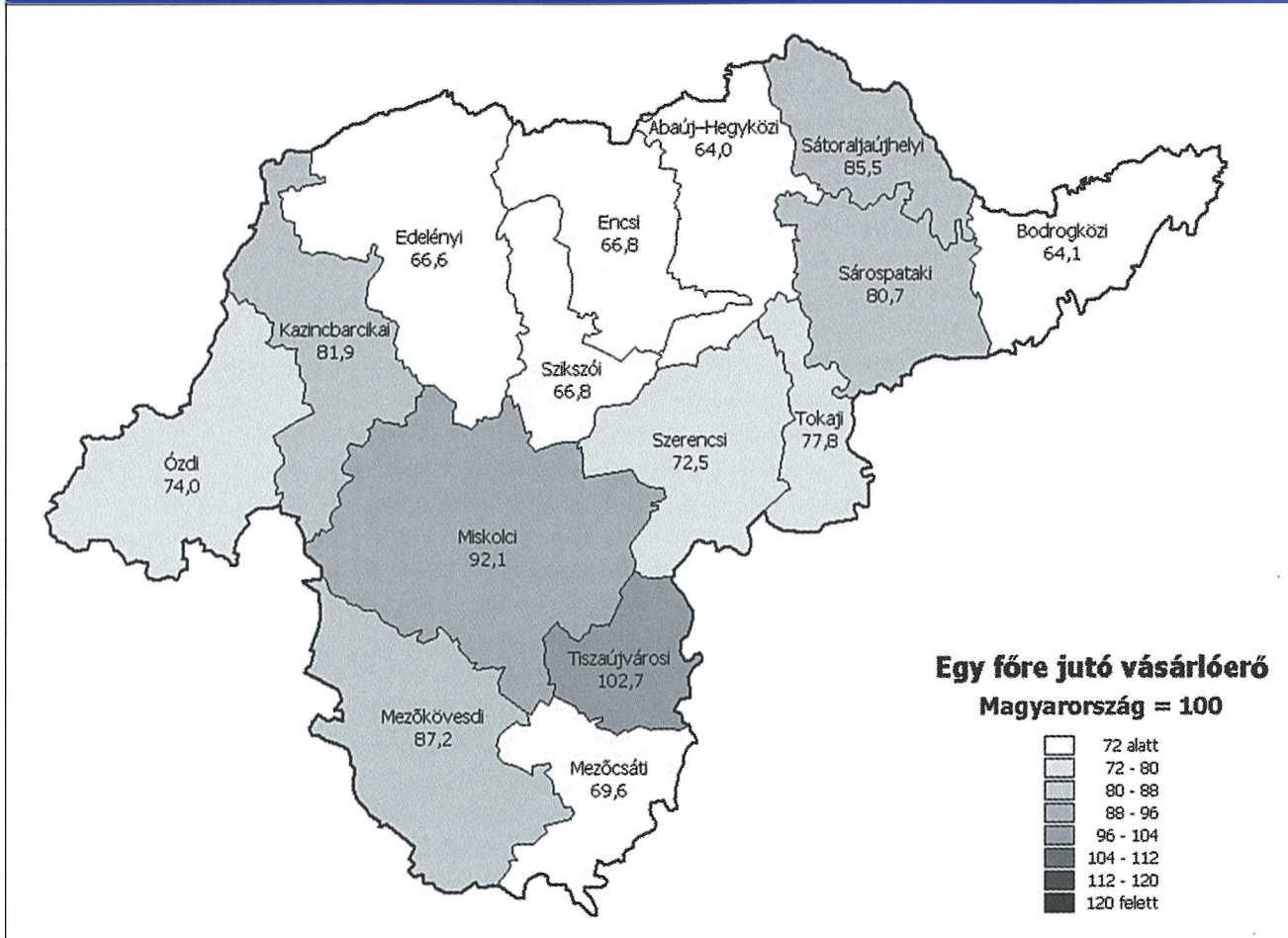
Magyarország vásárlóereje kistérségeinként 2000–2007

2. ábra

A vásárlóerő-index településnagyság szerinti alakulása

gazdaságból élő települések, kistérségek országos átlagnál alacsonyabb, és az iparosodott területek átlag feletti vásárlóerejében. Példa erre az alacsonyabb mértékben iparosodott Békés megye délkeleti részén fekvő Mezőkovácsházi, vagy a Dél-Baranyában lévő Selyei kistérségek, ahol a vásárlóerő az országos átlag kétharmada körül alakul.

A harmadik szektor (szolgáltatás, kereskedelem, pénzügy, közigazgatás) aránya és összetétele további jelentős befolyással van a vásárlóerő nagyságára – ez szintén a nagyobb települések előnyét növeli.

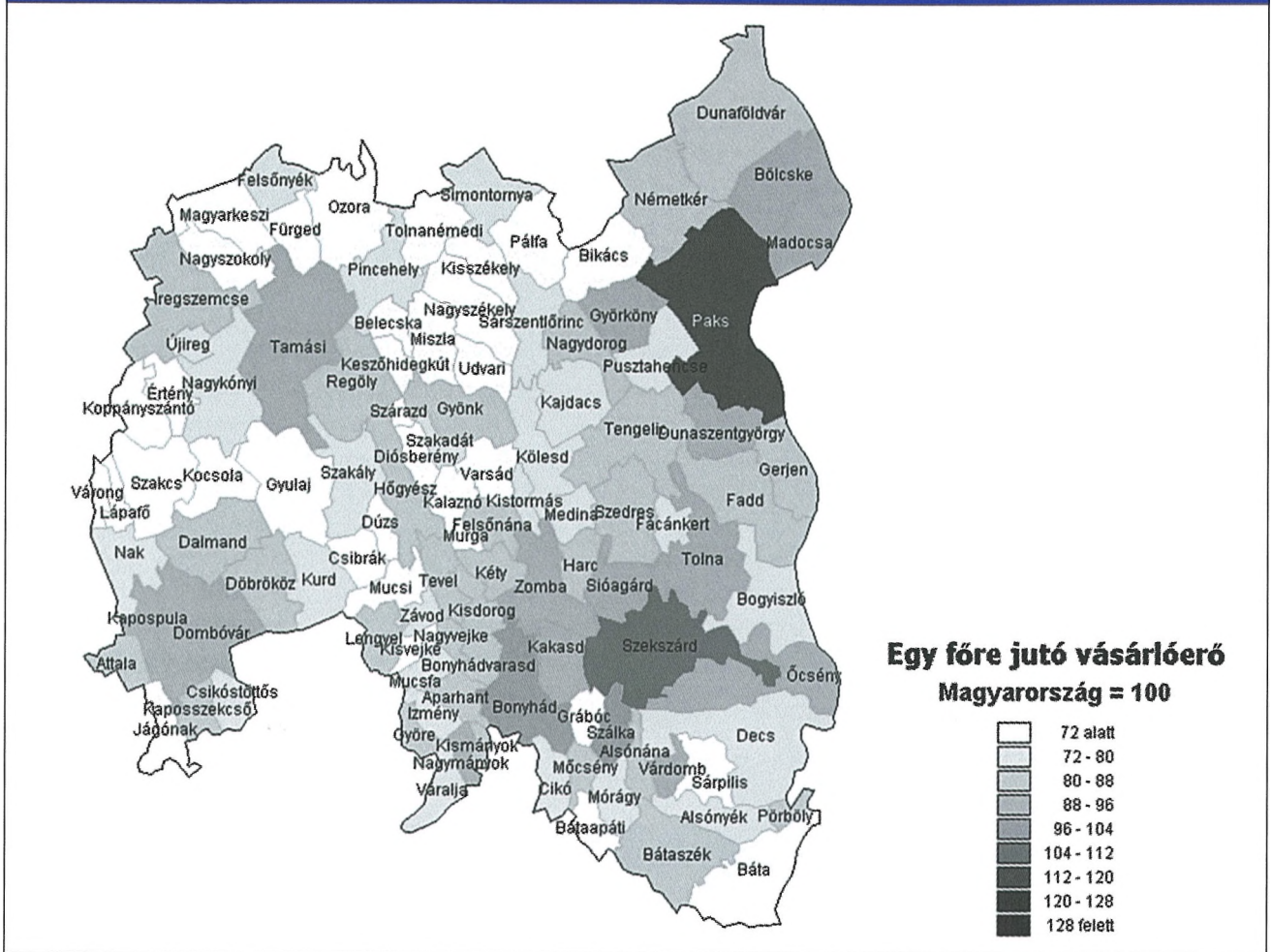
A korábbiakban érintőlegesen már utaltunk a beruházások vásárlóerőt meghatározó szerepére. Ki-

sebb települések esetén már egy-egy nagyipari létesítmény is jelentősen növelheti a vásárlóerőt. Szem-

„A mezőgazdaság és az ipar közismerten eltérő jövedelmezősége tükröződik a hagyományosan csak mezőgazdaságból élő települések, kistérségek országos átlagnál alacsonyabb, és az iparosodott területek átlag feletti vásárlóerejében.

A korábbiakban érintőlegesen már utaltunk a beruházások vásárlóerőt meghatározó szerepére. Kisebb települések esetén már egy-egy nagyipari létesítmény is jelentősen növelheti a vásárlóerőt.”

léletes példa erre Borsod-Abaúj-Zemplén megyében Tiszaújváros, amelynek vásárlóerő-indexe az ott mű-

kődő vegyipari komplexumnak köszönhetően még kistérségi szinten is jelentősen meghaladja az országos átlagot (a kistérségen belül Tiszaújváros vásárlóerő-indexe 122,7). (3. ábra)

Egy másik jellemző példa Paks, amelynek vásárlóerő indexe (119,3) nem csak a környék viszonylatában, hanem országos szinten is kiemelkedő. (4. ábra)

Szorosan a beruházásokhoz kapcsolódnak az ipari parkok, amelyek Magyarországon a 90-es évektől (a piacgazdasági viszonyok kialakulásától) kezdve jöttek létre, és alakulnak sorra napjainkban is. 2005 elején összesen 165 ipari park működött hazánkban. Az ipari parkokban működő cégek 2004-ben együttesen 1540 milliárd

forint értékben valósítottak meg beruházásokat, és csaknem 150 ezer főnek adtak munkát.

Az ipari parkok folyamatos terjedésének irányába

„Szorosan a beruházásokhoz kapcsolódnak az ipari parkok, amelyek Magyarországon a 90-es évektől (a piacgazdasági viszonyok kialakulásától) kezdve jöttek létre, és alakulnak sorra napjainkban is. 2005 elején összesen 165 ipari park működött hazánkban. Az ipari parkokban működő cégek 2004-ben együttesen 1540 milliárd forint értékben valósítottak meg beruházásokat, és csaknem 150 ezer főnek adtak munkát”

hat az infrastrukturális fejlődés, amelyen belül kiemelt szerepe van az autópályáknak. Már megvaló-

sult az M5-ös autópálya Szegedig történő meghosszabbítása, 2007 végére az M3-as áthalad Nyíregyházán – ezek a fejlesztések várhatóan egyre több települést kapcsolnak be az ország gazdasági vérkeringésébe, mintegy „felzárkóztatva” ezzel a jelenleg alacsonyabb vásárlóerővel rendelkező területeket (például a megyék közül legalacsonyabb, 80,3-as vásárlóerő-mutatóval rendelkező Szabolcs-Szatmár-Bereg megyét). (5. ábra)

Természetesen nem csak a beruházásoknak és a fejlesztéseknek van meghatározó szerepe a vásárlóerő-alakulásában – kifejezetten szoros összefüggés mutatható ki a vásárlóerő nagysága és a kiemelt üdülőkörzetek között. Fenti összefüggés rajzolódik ki a Balatonnak és környékének vásárlóerő-térképén. (6. ábra)

Az eddigiekben azokat a tényezőket mutattuk be, amelyek döntően befolyásolják a vásárlóerő alakulását. Természetesen ezeken túl számtalan olyan

„Az ipari parkok folyamatos terjedésének irányába hat az infrastrukturális fejlődés, amelyen belül kiemelt szerepe van az autópályáknak. Már megvalósult az M5-ös autópálya Szegedig történő meghosszabbítása. 2007 végére az M3-as áthalad Nyíregyházán – ezek a fejlesztések várhatóan egyre több települést kapcsolnak be az ország gazdasági vérkeringésébe, mintegy „felzárkóztatva” ezzel a jelenleg alacsonyabb vásárlóerővel rendelkező területeket.”

hatóerő működik, amely egy kisebb terület vásárlóerejére befolyással van. A határ közeli területek vásárlóerejét például pozitív irányba mozdíthatja a szomszédos ország fejlettsége (lásd Északnyu-

gat-Magyarország). Hasonló hatással lehet a vásárlóerőre a határátkelő-funkcióból adódó előnyös

rosokból az agglomerációba kiköltözők), egy kutató-fejlesztő központ létrejötte (Gödöllő), egészen apró falvak esetén pedig akár egyetlen sikeres családi vállalkozás is.

„Természetesen nem csak a beruházásoknak és a fejlesztéseknek van meghatározó szerepe a vásárlóerő-alakulásában – kifejezetten szoros összefüggés mutatható ki a vásárlóerő nagysága és a kiemelt üdülőkörzetek között.”

Cikkünkben igyekeztünk olyan példákat kiválasztani, amelyeknél egyetlen tényező hatása dominál, az esetek túlnyomó többségében azonban a vásárlóerő számos tényező eredőjeként alakul ki.

közlekedés-földrajzi helyzet (pl. Záhony). Egy település vásárlóerejét növelheti a migráció (nagyvá-

Kui János területvezető GfK Hungária

6. ábra

Magyarország vásárlóereje teletülésenként 2006–2007

